

Številka: Up-1722/06-14

Datum: 21. 6. 2007

O D L O Č B A

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi A. A. iz Ž. in Ž., ki ga zastopa B. B., odvetnik v Z., na seji 21. junija 2007

o d l o č i l o:

Sodba Vrhovnega sodišča št. II Ips 234/2006 z dne 22. 6. 2006, sodba Višjega sodišča v Ljubljani št. II Cp 4967/2005 z dne 7. 12. 2005 in sodba Okrožnega sodišča v Ljubljani št. P 1192/2005-III z dne 4. 7. 2005 se razveljavijo in se zadeva vrne Okrožnemu sodišču v Ljubljani v novo odločanje.

O b r a z l o ž i t e v

A.

1. Okrožno sodišče je v pravnem postopku zavrnilo tožbeni zahtevek pritožnika (v pravdi tožnika). Z njim je pritožnik od Republike Slovenije zahteval plačilo odškodnine za nepremoženjsko škodo, ki jo je leta 1984 utrpel kot vojaški obveznik Jugoslovanske ljudske armade (v nadaljevanju JLA) tedanje Socialistične federativne republike Jugoslavije (v nadaljevanju SFRJ) na ozemlju Republike Slovenije. Višje sodišče je njegovo pritožbo zavrnilo, Vrhovno sodišče pa je zavrnilo njegovo revizijo. Odločitev temelji na stališču, da Republika Slovenija, ne glede na kraj škodnega dogodka, odgovarja (le) za tisto škodo, ki je s škodnim ravnanjem JLA kot organom nekdanje SFRJ nastala slovenskim državljanom in osebam, ki so imele na dan plebiscita v Republiki Sloveniji stalno prebivališče in so v njej dejansko bivale. Sodišča so presodila, da tožbeni zahtevek ni utemeljen, ker pritožnik ni državljan Republike Slovenije, prav tako pa v njej na dan plebiscita ni imel stalnega prebivališča, niti ni v njej dejansko bival. Pri tem so se sklicevala na ustaljeno sodno prakso in na Ustavni zakon za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 1/91-I in nasl. - v nadaljevanju UZITUL).

2. S to odločitvijo so sodišča po pritožnikovem mnenju kršila 14., 22., 23., 26. in 35. člen Ustave ter Konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 - EKČP). Navaja, da je kot vojaški obveznik JLA na slovenskem ozemlju leta 1984 utrpel hudo poškodbo, povzročeno s strojem za rezanje testa, zato je leta 1985 vložil odškodninsko tožbo za plačilo premoženjske in nepremoženjske škode zoper SFRJ. Poudarja, da mu je bila odškodnina za premoženjsko škodo že pravnomočno prisojena, revizijo tedanje toženke (SFRJ) zoper ta del sodbe pa je Vrhovno sodišče zavrnilo že po osamosvojitvi. Pojasnjuje, da je o zahtevku za povračilo nepremoženjske škode z izpodbijano odločitvijo sodišče odločilo že drugič, ta postopek pa je tekel zoper Republiko Slovenijo kot pravno naslednico SFRJ. Poudarja, da je škodo utrpel na slovenskem ozemlju, da je pravočasno vložil tožbo zoper SFRJ pred edinim pristojnim sodiščem, da so v razmerju do Bosne in Hercegovine potekli že vsi zastaralni roki in da na izgubo pravice do odškodnine ni bil opozorjen. Po njegovem mnenju bi bilo nepravilno, če bi imela razpad SFRJ in dejstvo, da niti Republika Slovenija niti Bosna in Hercegovina nista uredili vprašanja odgovornosti za tovrstno škodo, zanj škodljive posledice. Sklicuje se na odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-

195/99 z dne 12. 12. 2002 (Uradni list RS, št. 7/03 in OdlUS XI, 256) in pojasnjuje, zakaj iz nje izhaja, da Republika Slovenija odgovarja za škodo, kakršno je utrpel. Prepričan je, da ga je sodišče obravnavalo neenakopravno v primerjavi z državljani Republike Slovenije in v primerjavi z osebami, ki so imele v njej na dan plebiscita stalno prebivališče. Neenako obravnavanje utemeljuje tudi s sklicevanjem na ustavni pritožbi priloženo sodbo Višjega sodišča v Mariboru, s katero naj bi bilo v zadevi, ki je enaka njegovi, odločeno drugače. Odločitev Vrhovnega sodišča se mu zdi tudi samovoljna oziroma arbitrarna, odgovorila pa naj ne bi na nobeno od bistvenih revizijskih navedb. Opozarja, da je sodni postopek trajal 22 let in v zvezi s tem uveljavlja kršitev pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja.

3. Senat Ustavnega sodišča je ustavno pritožbo s sklepom št. Up-1722/06 z dne 22. 5. 2007 sprejel v obravnavo. V skladu s 56. členom Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 15/94 - v nadaljevanju ZUstS) je Ustavno sodišče ustavno pritožbo poslalo Vrhovnemu sodišču, v skladu z 22. členom Ustave pa nasprotni stranki v pravnem postopku. Na ustavno pritožbo nista odgovorila.

B.

4. Nosilno pravno stališče izpodbijane odločitve je, da za škodo, povzročeno s škodnim ravnanjem JLA kot organom nekdanje SFRJ, za katero je pred svojim razpadom odgovarjala SFRJ, Republika Slovenija odgovarja le, če je oškodovanec njen državljan ali oseba, ki je imela na dan plebiscita v Republiki Sloveniji stalno prebivališče in je v njej dejansko bivala. Pritožnik se z njim ne strinja in (med drugim) trdi, da je v neskladju s 14. in z 22. členom Ustave, ker okoliščina, da je državljan Bosne in Hercegovine, po njegovem mnenju pri presoji ne bi smela biti pomembna.

5. Glede na to je Ustavno sodišče izpodbijano odločitev preizkusilo z vidika pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave (ki je v sodnih postopkih poseben izraz načela enakosti pred zakonom iz drugega odstavka 14. člena Ustave). Ta med drugim zavezuje sodišče, da z vidika razlage pravne norme v bistvenem enake položaje obravnava enako. Različno obravnavanje v bistvenem enakih položajev je ustavno dopustno le, če za to obstaja razumen, v naravi stvari utemeljen razlog.

6. Skladnost enakega pravnega stališča, kot so ga sprejela sodišča v obravnavanem primeru (oprtega na isto pravno podlago¹ in na isto pravno mnenje Vrhovnega sodišča² kot v obravnavanem primeru), s pravico do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave, je Ustavno sodišče že presojalo v odločbi št. Up-1299/06 z dne 15. 3. 2007 (Uradni list RS, št. 31/2007), ko je izpodbijane sodbe zaradi kršitve te pravice razveljavilo. V njej je poudarilo, da SFRJ za škodo, ki jo je v zvezi z opravljanjem vojaške službe v JLA utrpel njen pripadnik, ni odgovarjala (že zgolj) zato, ker ga je - kot svojega državljana - prisilila k sodelovanju pri vojaški obrambi države, in da je bila republiška pripadnost organa, ki je državljana SFRJ napotil na služenje vojaškega roka, za njegov pravni položaj v zvezi s tovrstno škodo nepomembna. Pojasnilo je, da je bila pred osamosvojitvijo Republike Slovenije JLA vojska tedanje skupne zvezne države in (s tem) tudi vojska Republike Slovenije. Kot pomembno je štelo tudi okoliščino, da je vojaški obveznik JLA, ki je tedaj utrpel škodo med služenjem vojaškega roka na slovenskem ozemlju, odškodninsko tožbo zoper SFRJ skladno z zakonom moral vložiti pred izključno pristojnim sodiščem v Republiki Sloveniji, ne glede na svoje republiško državljanstvo in stalno prebivališče. Prav tako je poudarilo, da so po razpadu SFRJ države naslednice sicer sklenile Sporazum o vprašanih nasledstva (Uradni list RS, št. 71/02 - MP, št. 20/02 - MSVN), vendar z njim vprašanja nasledstva tovrstnih odškodninskih obveznosti niso uredile. Ocenilo je, da je bil pritožnik, ki ni (bil) slovenski državljan, glede vseh teh okoliščin v enakem položaju, kot so bili vojaški obvezniki, ki so utrpeli škodo na slovenskem ozemlju kot slovenski državljani. Presodilo je, da zato državljanstvo oškodovanca ne more biti utemeljen razlog za razlikovanje pri presoji odgovornosti Republike Slovenije za navedeno škodo, nastalo na njenem ozemlju, za katero

je do osamosvojitve odgovarjala njena pravna prednica (SFRJ), ki je med pravdo prenehala obstajati.³

7. V obravnavani zadevi gre za enak primer. Pritožnik je pred osamosvojitvijo Republike Slovenije pred izključno pristojnim slovenskim sodiščem zoper SFRJ vložil tožbo za povrnitev škode, ki naj bi mu nastala leta 1984 med služenjem vojaškega roka v tedanji JLA na slovenskem ozemlju. Med pravdo je SFRJ, ki je bila (po oceni sodišča nesporno) pritožniku odgovorna za povzročeno škodo, prenehala obstajati, pravdni postopek pa se je nadaljeval zoper Republiko Slovenijo kot njeno pravno naslednico. Okrožno sodišče je nato tožbeni zahtevek zoper Republiko Slovenijo zavrnilo zato, ker pritožnik ni njen državljan (niti ni bil izenačen s slovenskimi državljani v smislu 13. člena UZITUL, ker v Republiki Sloveniji na dan plebiscita ni imel stalnega prebivališča, niti ni v njej dejansko bival). Višje in Vrhovno sodišče sta s tem soglašali. Z odločitvijo, oprto na takšno razlikovanje, so sodišča kršila pritožnikovo pravico do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave.

8. Zato je bilo treba izpodbijane sodbe razveljaviti in zadevo vrniti prvostopenjskemu sodišču v novo odločanje. Glede na to Ustavnemu sodišču ni bilo treba preizkušati obstoja drugih zatrjevanih kršitev. V ponovljenem postopku bo sodišče moralo odločiti ob upoštevanju razlogov, ki so narekovali sprejem te odločbe.

C.

9. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena ZUstS in tretje alineje tretjega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 93/03 in 98/03 - popr.) v sestavi: predsednik dr. Janez Čebulj ter sodnice in sodniki dr. Zvonko Fišer, dr. Franc Grad, Lojze Janko, mag. Marija Krisper Kramberger, Milojka Modrijan, dr. Ciril Ribičič, dr. Mirjam Škrk in Jože Tratnik. Odločbo je sprejelo soglasno.

Predsednik
dr. Janez Čebulj l.r.

¹ To je 1. člen UZITUL.

² Gre za pravno mnenje Vrhovnega sodišča z dne 19. 6. 1997, objavljeno v: Pravna mnenja št. 1/97, str. 8.

³ S tem v zvezi je še zapisalo, da bi drugačno stališče ob dejstvu, da države naslednice tega vprašanja niso uredile z mednarodno pogodbo, lahko pomenilo, da bi bila oškodovancem povrnitev škode onemogočena zgolj zaradi tega, ker je med dolgotrajnim sodnim postopkom razpadla država. Opozorilo je, da bi bilo to v nasprotju z načelom pravičnosti.